

О.І. Клименко, здобувач
Севастопольського національного технічного університету

ПОТОЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЦЕСУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Протягом усього періоду функціонування банківська система України демонструє стійке зростання активів, капіталу та зобов'язань. Капітал банківської системи за період 2002-2009 рр. зріс із 7 915 до 115 175 млн. грн., або більш ніж у 14 разів. Сукупні активи системи при цьому збільшилися з 47 591 до 880 302 млн. грн., тобто більш ніж у 18 разів. Показники рентабельності активів і капіталу збільшувалися паралельно зростанню фінансового результату системи – 1,12 і 6,34 % на початку 2002 р. проти 0,79 і 19,72 % на початку 2009 р. Максимальні їх значення становили 1,22 і 22,53 % за підсумками 2006 р. Це безперечно є досягненням в умовах постійного росту активів банківської системи та при негативному фінансовому результаті, який за 2009-2010 рр. у цілому по системі склав понад (– 35 914) млн. грн.

Адекватність регулятивного капіталу банківської системи за період змінилася незначно: з 20,69 % на початку 2002 р. проти 18,08 % на початку 2010 р. Перевищення фактичного значення адекватності регулятивного капіталу по банківській системі над нормативним у 2006-2008 рр. було мінімальним – 3,92-4,95 %. У цей період адекватність капіталу, як і досягнення відповідності темпів зростання капіталу та активів банківської системи, забезпечувалися значною мірою за рахунок збільшення присутності іноземного банківського капіталу.

У період 2006-2008 рр. суттєво зріс сукупний ризик активів банківської системи (сформовані резерви/сукупні активи) – з 6,87 до 12,11 %. Зазначимо, що формування резервів за активними операціями у повному обсязі було забезпечено банківською системою з квітня 2005 р., а на початок 2001 р. показник виконувався лише на 61,5 % від необхідного розрахункового розміру.

Оцінка додаткового покриття виявлених ризиків, так званих “умовно-ризикових активів” (активи за мінусом залишків у касі та коштів у банках, ОЗ та НМА, податкового активу). виявила те, що на початок 2010 р. частиною основного капіталу не перекрито ймовірність додаткового списання проблемних активів. Призначеною для цього частиною основного капіталу є капіталізований фінансовий результат та емісійні різниці, отримані банками в ході первинного розміщення власних акцій. Тобто сформовані резерви за активними операціями, капіталізований фінансовий результат та емісійні різниці не перекривають фактичний рівень ризику “умовно-ризикових активів” – 15,35 проти 17,43 %. На початок поточного року ними не перекрито понад 1 448 млн. грн. такого ризику, а внаслідок збитків банківської системи в 2010 р. розмір цього показника продовжує зростати. Отже, покриття ймовірності списання за таким ризиком лягає вже на статутний капітал і резерви переоцінки (необоротних активів і цінних паперів).

Наприкінці 2008 р. на законодавчому рівні були затверджені першочергові заходи, спрямовані на мінімізацію можливих збитків для економіки й фінансової системи України від фінансової кризи. Серед цих заходів – надання фінансової допомоги банкам, у тому числі з метою збільшення статутних капіталів приватних банків, поповнення статутних капіталів державних банків. Першими приватними установами, щодо яких було ухвалене рішення про участь держави в їхньому капіталі, стали банки “Київ”, “Родовід” і Укргазбанк (на суму 3,5 млрд. грн., 2,8 та 5 млрд. грн. відповідно). За підсумками рекапіталізації банків лише в банку “Родовід” продовжує працювати

тимчасова адміністрація, мораторій на задоволення вимог кредиторів продовжено до 16 травня 2010 р. Тимчасову адміністрацію з банку “Київ” та Укргазбанку було виведено у вересні 2009 р.

У період 2009-2010 рр. державою в рамках вищезазначених першочергових заходів активно збільшуються статутні капітали і двох державних банків – Ощадбанку та Укресімбанку – на суму 10 та 9 млрд. грн. відповідно. Саме завдяки входженню держави в капітал трьох приватних банків, а також нарощуванню статутного капіталу Ощадбанку та Укресімбанку частка держави в статутному капіталі банківської системи практично не поступається іноземному капіталу. На початок 2010 р. – 33,29 % державного капіталу проти 35,8 % іноземного капіталу. А за рахунок капіталізації в 2010 р. Укресімбанку на суму понад 6,388 млрд. грн. частка держави в статутному капіталі банківській системі має перевищити частку іноземного. Це ставить подальший розвиток банківської системи в залежність вже не тільки від стратегії іноземних банківських груп, але й від політики держави в частині подальшого розвитку державних банків, у число яких де-факто ввійшли – банки “Київ”, “Родовід” і Укргазбанк.

Подальша капіталізація банків повинна супроводжуватися не тільки заходами, що мають зміцнити фінансову стабільність банків, але й науково-практичною розробкою комплексу, спрямованого на підвищення привабливості банківського капіталу як об’єкта інвестування, що дозволить залучити в банківську систему в якості депозитів та додаткових внесків у капітал кошти, які перебувають в цей час на руках населення. Все це дозволить додати процесу капіталізації нову динаміку та якість, наростити кредитний потенціал банків, відновити повноцінне кредитування, створити умови для повномасштабного кредитування вітчизняної економіки в майбутньому.

Клименко, О.І. Поточні тенденції процесу капіталізації банківської системи України [Текст] / О.І. Клименко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня 2010 р.): у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2010. – Т. 1. – С. 82-84.